

Sự quan hệ thân thiện Nga-Việt đặt Mỹ vào tình thế khó xử về trừng phạt [Việt Nam]

Nguyên bản:

<https://asiatimes.com/2022/04/russia-vietnam-ties-put-us-in-a-sanctions-dilemma/>

Biên dịch: Lê Thành Nhân

21/4/2022

Các sĩ quan Cộng Sản Việt Nam đang quan sát xe tăng T-90MS của Nga tại triển lãm Quân sự Quốc tế Army-2020 ở Alabino, ngoại ô Moscow nước Nga, ngày 23 /08/2020 (hình: Screengrab TASS TV/AP Pavel Golovkin)

Việt Nam dự tính tổ chức tập trận quân sự với Nga, điều này có thể [Mỹ] làm sống lại với Hà Nội các hình phạt liên quan đến CAATSA (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act – Public Law 115-44) (1)

Việt Nam có thể bị các lệnh trừng phạt của Mỹ vì tiếp tục quan hệ mật thiết quân sự với Nga khi phương Tây đang tìm kiếm các điểm gây áp lực mới mức độ thứ cấp để trừng phạt Nga xâm lược Ukraine.

Việt Nam, đồng minh thân cận nhất của Nga ở Đông Nam Á, đã khiến các quan chức Mỹ thất vọng khi bỏ phiếu trắng trong các nghị quyết của Đại Hội Đồng Liên Hiệp Quốc chống lại Nga. Một lần trong tháng này, Hà Nội là một trong 24 nước duy nhất bỏ phiếu phản đối việc Nga bị loại khỏi Hội Đồng Nhân Quyền Liên Hiệp Quốc.

Việt Nam hiện như trong tình trạng rơi vào chảo nước nóng về vấn đề ngoại giao sau khi từ nhà nước Nga đưa tin trong tuần này là Moscow đang lên kế hoạch cùng các giới chức quốc phòng Cộng Sản Việt Nam tiến hành các cuộc tập trận chung vào cuối năm nay.

Đại tá quân đội Nga, Ivan Taraev cho biết cuộc tập trận chung với Việt Nam, có thể được đặt tên là “Liên Minh Lục Địa 2022” (Continental Alliance 2022), nhằm “nâng cao khả năng của cấp chỉ huy và nhân viên trong việc tổ chức các hoạt động huấn luyện và điều hành các đơn vị trong tình huống khó khăn, cũng như như phát triển các phương thức độc đáo khi thực hiện nhiệm vụ”.

Nếu vậy, các cuộc tập trận của Nga-Việt Nam có thể làm nguy hại các quan hệ chiến lược đang được cải thiện của Hà Nội với Washington, vốn đã mở rộng đáng kể trong những năm gần đây với mục tiêu kiềm chế sự xâm lược của Trung Cộng ở Biển Đông.

Vào năm 2017, Quốc Hội Hoa Kỳ đã thông qua Đạo Luật Chống Đối Thủ của Hoa Kỳ, thông qua các biện pháp trừng phạt nay đã thành luật (Public Law 115-44) gọi là

CAATSA (Countering America's Adversaries Through Sanctions Act), trong đó có nhiều điều khoản đe dọa trừng phạt đối với bất kỳ quốc gia nào mua vũ khí từ nước Nga.

Nga là nước cung cấp vũ khí quân sự lớn nhất cho Việt Nam, theo số liệu của Viện Nghiên Cứu Hòa Bình Quốc Tế Stockholm kể từ năm 2000 gần 80% vũ khí của Hà Nội là mua từ Nga.

Trong một bài báo được công bố vào tháng trước, hai nhà phân tích an ninh Tiến Sĩ Ian Storey và Tiến Sĩ William Choong suy đoán rằng sau khi Nga xâm lược Ukraine, Washington “có thể báo hiệu rằng họ đã sẵn sàng áp đặt các lệnh trừng phạt của CAATSA” đối với các nước Đông Nam Á “đang có chương trình mua thiết bị quân sự mới từ Nga”.

Họ phỏng đoán: “Điều này sẽ khiến các quốc gia trong khu vực phải suy nghĩ kỹ về việc ký hợp đồng quốc phòng với Nga”.

Bộ Trưởng Quốc Phòng Nga Sergey Shoigu (R) và BTQP/CSVN Ngô Xuân Lịch đi qua hàng quân trong lễ đón tiếp tại Hà Nội ngày 23/01/2018 (Ảnh: Getty Images via AFP / Hoang Dinh Nam)

Tuy nhiên, tranh cãi về CAATSA đã xảy ra kể từ khi nó được ban hành vào cuối năm 2017. Cựu Tổng Thống Donald Trump nói rằng CAATSA là “sai lầm nghiêm trọng”, cho rằng nó vi phạm thẩm quyền của cơ quan hành pháp về chính sách đối ngoại trong khi một số quốc gia châu Âu cho rằng nó có thể vi phạm luật pháp quốc tế.

Các nhà hoạch định chính sách đối ngoại “Dovish” ở Washington cho biết nó sẽ cản trở rất lớn về hoạt động ngoại giao; phe điều hâu sợ rằng nó sẽ trừng phạt những nước như Việt Nam, Ấn Độ và Indonesia, trong khi những quốc gia Mỹ cần tình hữu nghị vô giá để kiềm chế Trung Cộng ở Ấn Độ – Thái Bình Dương.

Carl Thayer, giáo sư danh dự từ Đại Học New South Wales ở Australia và là chuyên gia nổi tiếng về Việt Nam, cho biết Mỹ đang đối diện với tình thế “tiến thoái lưỡng nan” vì đang theo đuổi các mục tiêu mâu thuẫn.

Ông Thayer nói: “CAATSA nhằm trừng phạt các thực thể quốc phòng của Nga vì Nga sáp nhập Crimea [vào năm 2014] và làm gián đoạn hoạt động bán vũ khí của họ bằng cách đe dọa các nước mua vũ khí của Nga”. “Đồng thời, Mỹ tìm cách o bế Việt Nam như một đối tác chiến lược ở Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương”.

Các biện pháp trừng phạt CAATSA hiện chỉ được áp dụng đối với Trung Cộng và Thổ Nhĩ Kỳ vì họ mua hệ thống hỏa tiễn S-400 của Nga sản xuất.

Tháng 11 năm ngoái, chính quyền Biden cho biết họ vẫn chưa quyết định về việc liệu Ấn Độ, người mua vũ khí lớn nhất của Nga, có nên được miễn trừ sau khi mua hệ thống S-400 của Nga hay không.

Indonesia và Việt Nam, hai nước trong khối ASEAN mua vũ khí hàng đầu của Nga, cho đến nay vẫn chưa bị trừng phạt cũng như không nhận được sự miễn trừ chính thức nào từ Washington. Cựu Bộ trưởng Quốc Phòng Hoa Kỳ, Tướng Jim Mattis, đã xin Quốc Hội miễn trừ CAATSA cho Việt Nam nhưng không thành công.

Khang Vu, một nghiên cứu sinh tiến sĩ về ngành Khoa Học Chính trị tại Trường Cao Đẳng Boston nói rằng vấn đề cần được tách thành hai giai đoạn. “Trước khi Nga xâm lược Ukraine, khả năng Việt Nam có thể bị trừng phạt theo CAATSA là rất thấp”.

Tiến Sĩ Carl Thayer nói: Vào đầu năm 2018, các giới chức quốc phòng Mỹ dưới thời chính quyền Trump đã gây áp lực buộc Việt Nam phải cắt giảm sự phụ thuộc vào việc mua vũ khí và kỹ thuật quân sự của Nga, hoặc đối diện với khả năng bị trừng phạt. Ông cho biết thêm, Việt Nam đã bị thúc giục mua vũ khí của Mỹ để thay thế.

Tuy nhiên, vào tháng 9/2018, khi kết thúc Đối Thoại Chính Sách Quốc Phòng Thường Niên được tổ chức tại Hà Nội, Việt Nam đã gây “choáng váng” cho các quan chức Mỹ khi hủy bỏ những cuộc tập trận quân sự được lên kế hoạch với quân đội Hoa Kỳ cho năm 2019, ông Thayer lưu ý.

Ông Thayer nói: “Theo suy đoán của tôi, Việt Nam đã phản ứng trước sức ép của Mỹ bằng cách thể hiện sự độc lập của mình”.

Theo TS Lê Hồng Hiệp, thuộc Chương Trình Nghiên Cứu Việt Nam tại Viện ISEAS – Yusof Ishak ở Singapore, suy đoán rằng vào thời điểm đó rằng “Việt Nam có thể đã hủy bỏ

các cuộc giao tranh quốc phòng với Mỹ như một chiến thuật thương lượng để bảo đảm rằng Washington sẽ miễn trừ CAATSA cho Việt Nam”.

Nhưng cuộc xâm lược của Nga vào Ukraine vào ngày 24/02 đã thay đổi. Cùng với Lào, Việt Nam bỏ phiếu trắng trong một nghị quyết của Đại Hội Đồng Liên Hiệp Quốc về cuộc chiến Ukraine, khiến họ trở thành hai quốc gia Đông Nam Á duy nhất không bỏ phiếu ủng hộ việc chống Nga xâm lược Ukraine.

Các nhà chức trách Đảng Cộng sản kể từ đó đã bắt giữ những người biểu tình bên trong Việt Nam chống lại sự xâm lược của Nga, mặc dù các phương tiện truyền thông nhà nước đã cho thấy một số linh hoạt trong việc đưa tin về cuộc xung đột.

Có khả năng nghiêm trọng hơn đối với quan hệ Việt-Mỹ là Nga-Việt có chương trình tập trận chung với nhau trong cuối năm nay.

Hãng thông tấn nhà nước Nga RIA Novosti đã đưa tin: Hai bên [Nga-Việt] đã “đồng ý về chủ đề của các cuộc tập trận sắp tới, xác định ngày và địa điểm cho cuộc tập trận” và “thảo luận về các vấn đề hỗ trợ y tế và hậu phương, các chương trình văn hóa và thể thao”,

Ông Thayer nói, điều này có thể “làm giảm kỳ vọng của Hoa Kỳ rằng họ có thể coi Việt Nam như một đối tác chiến lược ở Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương”. Thời gian là rất quan trọng vì nó diễn ra chỉ vài tuần trước khi Washington dự kiến tổ chức hội nghị thượng đỉnh lớn với Hiệp Hội Các Quốc Gia Đông Nam Á (ASEAN) hai ngày 12 và 13 tháng 5 tới.

Nếu các biện pháp trừng phạt CAATSA được áp dụng đối với Việt Nam, thì có lẽ nó sẽ không xảy ra trước Hội Nghị Thượng Đỉnh Đặc Biệt ASEAN-Hoa Kỳ vào tháng 5 này. Mỹ

xem đây “như một cử chỉ thiện chí” đối với Việt Nam. Ông Nguyễn Khắc Giang, nhà phân tích tại Đại học Victoria, Wellington, dự đoán.

Tuy nhiên, khả năng Mỹ trừng phạt Việt Nam vẫn còn thấp, Khang nói, lưu ý rằng lợi ích của Mỹ ở Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương không thay đổi kể từ cuộc chiến Ukraine. Khi chiến tranh bùng phát ở châu Âu, ngày càng có nhiều lo ngại rằng Bắc Kinh có thể nghĩ rằng thời điểm đã chín muồi để tiến hành một cuộc xâm lược Đài Loan, một hành động có nghĩa là Mỹ hiện đang cần thiện chí ở Hà Nội hơn bao giờ hết.

Ông Khang nói: “Việt Nam là một đối tác quan trọng của Hoa Kỳ, và Washington sẵn sàng để các đối tác của mình sử dụng vũ khí của Nga nếu các đối tác đó sử dụng vũ khí Nga để chống lại kẻ thù của Hoa Kỳ [Trung Cộng]” trên Biển Đông.

Stratfor, một công ty tư vấn địa chính trị, đã lập luận rằng năm 2018 “CAATSA có thể không khuyến khích Việt Nam xây dựng nhiều hơn nữa mối quan hệ quốc phòng với Hoa Kỳ, để tránh những thỏa hiệp trong tương lai đối với quyền tự chủ chiến lược của mình”.

Stratfor tiếp tục: “Trong thế giới ngày nay, các nước trung lưu ngày càng quyết đoán và từ chối ràng buộc mình vào bất kỳ cường quốc nào. Sự phụ thuộc vào Hoa Kỳ một cách thẳng thừng có thể phản tác dụng nếu họ không cẩn thận. “

Các nhà phân tích nhận định, cho đến nay, Washington đã làm ngơ trước việc Hà Nội mua vũ khí của Nga vì một số lý do...

Đầu tiên, Hoa kỳ cho rằng Việt Nam được quân sự hóa là chìa khóa để hạn chế sự xâm lược của Trung Cộng ở Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương. Nếu Việt Nam mua từ Nga,

điều đó có nghĩa là họ không mua từ Trung Cộng, mặc dù còn tranh cãi về việc liệu Hà Nội, nếu bị siết chặt, thậm chí có cân nhắc mua vũ khí của Trung Cộng hay không.

Cũng có ý kiến cho rằng với quy mô kinh tế của mình, Việt Nam không đủ khả năng mua vũ khí từ các nhà thầu vũ khí phương Tây vì giá đắt. Tuy nhiên, điều đó còn gây tranh cãi: Trước khi CAATSA được giới thiệu vào năm 2017, Indonesia đang đàm phán mua máy bay chiến đấu Sukhoi Su-35 do Nga sản xuất.

Nhưng mối đe dọa về các lệnh trừng phạt của Mỹ được cho là đã cản trở thỏa thuận đó, và đầu năm nay, Jakarta đã công bố một hợp đồng trị giá 8.1 tỷ USD để mua 42 máy bay phản lực Rafale từ Pháp. Hoa Kỳ cũng đã ủy quyền cho Indonesia mua máy bay phản lực F-15 của Mỹ.

Tuy nhiên, chi tiêu quốc phòng của Indonesia không quá lớn hơn so với Việt Nam. Theo số liệu của Ngân Hàng Thế giới thì vào năm 2018 Indonesia chi tiêu quốc phòng 7.5 tỷ USD so với 5.5 tỷ USD của Hà Nội.

Washington có thể hiểu rằng chính sách của Việt Nam từ lâu là không vướng vào bất kỳ khối siêu cường nào để xoa dịu Bắc Kinh.

Nếu Hà Nội mua vũ khí từ Mỹ, hoặc thậm chí từ một đồng minh của Mỹ như Pháp, thì Bắc Kinh có thể coi việc mua sắm này là khi Hà Nội nghiêng hẳn về phía phương Tây, và sau đó tăng cường khiêu khích đáng kể đối với Việt Nam.

Moscow cũng không sắp bắt đầu đàm phán mua bán vũ khí trong khi quân đội của họ đang tham gia vào một cuộc xâm lược thất bại vào Ukraine; Quân đội Nga cần tất cả các loại vũ khí mà họ có thể dự trữ được, và các lệnh trừng phạt tài chính hiện tại của

phương Tây đối với Moscow sẽ khiến Việt Nam gặp rủi ro – CAATSA hoặc không – nếu nước này cố gắng nhập khẩu vũ khí từ Nga trong thời chiến.

Ông Thayer cho biết Việt Nam đã không mua từ Nga số vũ khí lớn nào kể từ khi CAATSA được thông qua, mặc dù có tin đồn rằng nước này đang có mặt trên thị trường máy bay tấn công mặt đất và máy bay chiến đấu thế hệ thứ năm.

Do Moscow cung cấp phần lớn vũ khí cho Việt Nam cần được cập nhật và bảo trì nên “không thể giảm mạnh tỷ lệ này trong một thời gian ngắn”, ông Nguyễn Khắc Giang lưu ý.

Cuộc chiến Ukraine sẽ ảnh hưởng như thế nào đến hoạt động mua sắm vũ khí của Việt Nam rất khó xác định; Việt Nam đã bắt đầu nổi lên mua vũ khí trong những năm gần đây. Chi tiêu cho vũ khí của Việt Nam đạt đỉnh vào năm 2018 ở mức 333 triệu USD và giảm xuống trong đại dịch virus Vũ Hán chừng 72 triệu USD năm 2021.

Ngoại giao, thay vì các biện pháp trừng phạt, dường như có tác dụng với Mỹ ở những nơi khác. Tờ Economist lưu ý trong tháng này, Ấn Độ đã giảm mua vũ khí từ Nga kể từ năm 2017. Đồng thời, buôn bán vũ khí giữa Ấn Độ và Mỹ đã tăng từ 200 triệu USD năm 2000 lên đến 6.2 tỷ USD vào năm 2019.

Những liên kết quốc phòng Mỹ-Ấn ngày càng gia tăng tại cuộc họp giữa các quan chức cấp cao của Ấn Độ và Mỹ trong tháng này, mặc dù không ai thực sự nghĩ rằng Ấn Độ cắt đứt mọi quan hệ mua bán vũ khí với Nga nhanh chóng như vậy.

Tiến sĩ Ian Storey và Tiến sĩ William Choong là những nhà nghiên cứu cao cấp tại ISEAS – Viện Yusof Ishak Storey hồi tháng trước lập luận rằng “Washington có thể từ bỏ lệnh

trừng phạt CAATSA đối với Việt Nam do mối quan hệ chiến lược ngày càng tăng giữa hai nước trước các hoạt động hung hăng của Trung Cộng ở Biển Đông”.

Ngoài ra, nó có thể phục vụ lợi ích của Washington khi bỏ ngỏ trừng phạt Việt Nam như một biện pháp để giữ Hà Nội đứng vững. Thayer nói: “Chừng nào Việt Nam hạn chế mua sắm vũ khí từ Nga, thì khả năng sẽ không bị trừng phạt theo CAATSA”.

Nguyên bản:

<https://asiatimes.com/2022/04/russia-vietnam-ties-put-us-in-a-sanctions-dilemma/>

Biên dịch: Lê Thành Nhân

<https://vietquoc.org>